
Filtrowa

Dzielnice: Ochota

Osiedla: Filtry

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych

Rok utworzenia nazwy: 1890

Opis

Powstała wzdłuż stacji **Filtrów Warszawskich**.

Ciekawostki

Powstała w 1885 roku w związku z realizacją budowy **Filtrów**, najpierw od Krzywickiego do Raszyńskiej, w 1910 roku przedłużona do al. Niepodległości a w dwanaście lat później do ul. Grójeckiej. W XIX w. ulicę obsadzono topolami. Jeszcze za życia prezydenta Sokratesa Starynkiewicza ulicę nazwano jego imieniem. Przecinały ją wówczas tory boczniczy kolejowej, idącej do baraków wojskowych między Filtrową i Wawelską. W 1926 roku ulicą poprowadzono tory tramwajowe. Od roku następnego biegły tędy tory EKD kolejki grójeckiej. Równoległe biegły też tory zwykłej kolejki, boczniczy na lotnisko na Polu Mokotowskim. Tory zlikwidowano w 1935 roku, wraz z przeniesieniem lotniska na Okęcie. Zaczęto wówczas zabudowywać ulicę mieszkalnymi domami spółdzielczymi. W 1944 roku ulica została częściowo zniszczona. W roku 1956 powstała idea nazwania ulicy imieniem senatora Andrzeja Struga, który mieszkał w pobliżu, ale ostatecznie inna ulica dostała go za patrona.

Stan obecny:

Nr 7: **Urząd Województwa Warszawskiego**. Powstał w 1938 roku.

Nr 10: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925 roku.

Nr 11: **Budynek Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej Oficerów Wojskowego Instytutu Geograficznego**.

Nr 12: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925 roku.

Nr 13: **Willa Królestwa Duńskiego**. Powstała w 1922 roku. W latach 30 jej właścicielem był inż. Stanisław Zawiejski-Zwierzchowski - konstruktor turbin wodnych, wieloletni kierownik Katedry Silników Wodnych i Pomp Politechniki Warszawskiej. Kręcono tu film z Eugeniuszem Bodo "Pieśniarz Warszawy". Dziś jest to własność duńska.

Nr 14: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925 roku.

Nr 15: **Dom kolonii Staszica**. Powstał w latach 1929-30. Mieszkał tu prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński (1879-1943), z wykształcenia inżynier budownictwa.

Nr 16: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925 roku.

Nr 17: **Dom kolonii Staszica**. Powstał w latach 1929-30. Mieszkała tu redaktorka i wicedyrektor Polskiego Radia Halina Sosnowska (1894-1973), z wykształcenia magister filozofii, ogromna zwolenniczka polityki Marszałka Józefa Piłsudskiego, działaczka niepodległościowa. Podczas okupacji hitlerowskiej związana ze Związkiem Walki Zbrojnej i Armią Krajową, dla potrzeb której organizowała komórki wywiadu i fotograficzne. Zatrzymana przez władze komunistyczne została oskarżona o szpiegostwo i skazana na dożywocie, wolność odzyskała dopiero na skutek "odwilży". Ułaskawiona, z zakazem pracy dziennikarskiej, przez wiele lat prowadziła własną pracownię krawiecką. Do 1934 roku w gronie lokatorów był również prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński (1879-1943), z wykształcenia inżynier budownictwa..

Nr 18: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925 roku.

Nr 19: **Dom kolonii Staszica**. Powstał w latach 1929-30. Mieszkał tu Zbigniew Aleksander Czerski (1921-1995) - adwokat, żołnierz zgrupowania "Baszta" w czasie Powstania Warszawskiego, redaktor miesięcznika "Palestra", autor licznych artykułów z zakresu prawa cywilnego i popularnego poradnika "Jak sporządzać testamenty".

Nr 20-28: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w 1925.

Nr 23: **Dom kolonii Staszica**. Powstał w latach 1929-30. Mieszkał tu Hubert Hilscher (1924-1999) - żołnierz AK, grafik, plakacista, autor wielu znaków firmowych, układów graficznych książek oraz czasopism.

Nr 30: **Dom kolonii Staszica**. Mieściła się tu centrala kolonii Staszica. Mieszkał tu Władysław Zambrzycki (1891-1962) - pisarz ("Kwatera bożych pomyleńców", "Mgła nad Skaldą" wydana w nowej wersji jako "Kaskada Franchimont", "Nasza Pani Radosna czyli Dziwne przygody pułkownika armii belgijskiej Gastona Bodineau", "Pamiętnik Filipka", "W oficynie Elerta: luźne zapiski księgarskie z roku 1650" oraz "Większa z kropelkami: humoreski") i dziennikarz (współpracownik m.in. "Expressu Porannego", "Naokoło Świata", "Nowin Codziennych" oraz "Tygodnika Ilustrowanego"), przedwojenny wydawca i redaktor prawicowych tygodników polityczno-społecznych: "Merkuriusz Polski Ordynaryjny" i "Nowe Wiadomości Ekonomiczne i Uczone".

Nr 33: **Dom kolonii Staszica**. Mieszkał tu Mieczysław Bobiński, zastępca redaktora "Głosu Narodu" w 1936.

Nr 35-45: **Szeregowiec kolonii Staszica**. Powstał w latach 1922-4.

Nr 46: **Dom Jana Lorentowicza (1868-1940)**. Powstał w latach 1922-4 dla krytyka teatralnego i publicysty, prezesa Polskiego Pen Clubu, autora licznych publikacji książkowych (m.in. "Dwadzieścia lat teatru", "Jak giną instytucje narodowe na emigracji", "Historia literatury polskiej od roku 1863", "Szkoła Batignolska w Paryżu", "Młoda Polska", "Polska pieśń niepodległa: zarys literacki", "Teatry w

stolicy i inne artykuły", "Zarys dziejów teatru w Polsce", tomu wspomnień "Spojrzenie wstecz" i licznych szkiców biograficznych: "Józef Śliwicki", "Juliusz Słowacki wśród Francuzów", "Mieczysława Ćwiklińska"), redaktor m.in. zbioru "Ziemia polska w pieśni".

Nr 47: **Szeregowiec kolonii Staszica.** Powstał w latach 1922-4. W latach międzywojennych mieszkał tu ze swymi rodzicami (Haliną i Tadeuszem) Jerzy Ficowski (1924-2006), późniejszy znany poeta i pisarz, badacz folkloru cygańskiego i twórczości Brunona Schulza.

Nr 49: **Szeregowiec kolonii Staszica.** Powstał w latach 1922-4.

Nr 57: **Gmach Najwyższej Izby Kontroli.** Powstał dla Urzędu Województwa Warszawskiego w 1938 roku. W czasie okupacji umieszczono tu część wydziałów urzędu szefa dystryktu Fischera. Obecnie jest to gmach NIK.

Nr 59: **Dom Kolonii Staszica.**

Mazowiecki Klub Karate Kyokushin.

Nr 60\62: **Dom dochodowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.** Powstał w latach 1936-8 wg proj. Wacława Rytty (1898-1940, zamordowanego w Katyniu). W czasie wojny umieszczono tu dzielnicową placówkę Arbeitsamtu. Tutaj, 15.05.1943 roku, aresztowano czołowych działaczy Stronnictwa Narodowego: Stefana Sacha i Lucjana Rościszewskiego. Budynek został zniszczony do parteru w 1944 roku i odbudowany po wojnie (prawdopodobnie do 1948 roku). W części nr 62, na trzecim piętrze, w lokalu nr 42, podczas okupacji działała Koedukacyjna Szkoła Powszechna Anny Goldman, która wznowiła działalność już na początku 1945 roku, mimo iż nie działało c.o., oszklono okna i wstawiono kozy dla ocieplenia sal. W podwórku nadal można zobaczyć pozostałości po kulach. Przed wojną i w czasie okupacji mieściła się tu kawiarenka Fuchsa. Anna Goldman (1898-1988), wraz z siostrami Ireną (zm. 28 VIII 1969) i Haliną, mieszkała tu w latach 1939-88, o czym przypomina umieszczona na froncie tablica pamiątkowa. W podwórzu wolno stojąca kapliczka - na cokole kamienna figura Matki Boskiej. Wzniesiona podczas okupacji hitlerowskiej, zaprojektowana przez architekt Trylińską.

Magazyn Sztuk. Filia OKO.

Muzeum Motoryzacji. Muzeum nawiązuje do tradycji Muzeum Przemysłu i Rolnictwa z 1875 roku, a także Muzeum Techniki i Przemysłu z roku 1927.

Nr 61: **Dom Kolonii Staszica.**

Tablica "Pamięci zamieszkałych w tym domu w latach 20. i 30. XX w. Filistrów Korporacji Akademickiej Walecja braci: kpt. Ludwika Wekera Drogomira (1907-1943) obrońcy Ojczyzny w 1939 r. żołnierza Związku Jaszczurczego i Narodowych Sił Zbrojnych, Kierownika Biura Studiów II Oddziału ZWZ-AK aresztowanego i zamordowanego przez niemieckich okupantów. Ppor. Władysława Wekera Franciszka Sylwestra (1909-2000), żołnierza Narodowych Sił Zbrojnych kierownika Biura Fałszerstw II Oddziału Działu Dowodzenia Sztabu Głównego NSZ dowódcy plutonu Sylwestra walczącego w Powstaniu Warszawskim na Woli i Starym Mieście". Odślonięcie - 20.12.2005.

Miejska Szkoła Rękodzielnicza. Przed wojną szkoliła hafciarki, bieliźniarki, krawczynie i modelarki.

Nr 63: **Dom Spółdzielni Mieszkaniowej Urzędników Prywatnych i Wolnych Zawodów.** Powstał wg proj. Romana Felińskiego. W podwórzu kapliczka. Mieszkał tu Karol Borsuk (1905-1982) - znany matematyk.

Nr 64: **Kamienica Szatensztajna**. Powstała w 1935-6 wg proj. Lucjana Korngolda dla adwokata Władysława Szatensztajna. Przed wojną i w czasie okupacji mieściła się tu cukiernia Jerzego Wieniawskiego, która stanowiła punkt przerzutowy ochotników do partyzantki. Dziś, od końca lat 30, mieści się tu kawiarnia Azalia

Nr 65: **Dom Spółdzielni Osiedle Wojskowe**. Powstał wg proj. Romana Felińskiego.

Nr 67: **Kamienica Kolonii Lubeckiego**. Mieszkał w niej profesor Andrzej Grzegorzczak (ur. 1922) - logik, etyk, członek PAN, autor "Zarysu logiki matematycznej" oraz "Filozofii czasu próby". Dziś mieści się tu Prywatna Szkoła Powszechna Spółdzielni Pracy Nauczycielskiej.

Nr 68: **Dom Dochodowy Pocztovej Kasy Oszczędności**. Piękna kamienica powstała w latach 1923-6 wg proj. Mariana Lalewicza. Z tyłu widać oficynę, które łączą ten dom z drugim domem PKO przy ul. Filtrowej 70. Na fasadzie ciekawe rzeźby puttów, przepasanych szarfami obejmującymi baranki. Nad bramą orzeł, a po bokach baranie głowy. Jedną z jego lokatorek była Stefania Aluchna ps. "Ala", "Czajka", "Mimoza" (6 VII 1896 - 31 X 1979) - podczas I wojny światowej żołnierz Polskiej Organizacji Wojskowej, później instruktorka oświatowa, od 1931 roku pracownik PKO. Podczas okupacji hitlerowskiej początkowo organizowała Bataliony Robotnicze broniące stolicy na terenie Ochoty (zajmowała się ich aprowizacją), później związała się z Armią Krajową, obejmując stanowisko szefowej Łączności Konspiracyjnej Sztabu Komendy Okręgu Warszawskiego. W jej mieszkaniu (nr 46, a także w sąsiednich - nr 45 i 48) odbywały się tajne komplety UW i mieściła się tu konspiracyjna kwatera dowódcy AK, Antoniego Montera Chruściela (którego de facto była swego rodzaju sekretarką, pełniąc podczas zrywu obowiązki Szefowej Kancelarii a zarazem Komendantki Zespołu Łączniczek i Szyfrantek przy Sztapie Okręgu Warszawskiego) i to tutaj podpisał on rozkaz rozpoczęcia Powstania Warszawskiego. Po upadku Powstania została wywieziona do Niemiec. Nie wróciła już do stolicy - osiadła w Słupsku, gdzie podjęła pracę w bankowości, tam też zmarła. Za swoje wojenne zasługi odznaczona została m.in. Krzyżem POW, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1944 roku dom częściowo spłonął, a w czasie w 1947 roku odbudowy zrezygnowano z mansardy i spadzistych dachów. W 2006 roku nadano elewacji ciemnoróżowy kolor, pomimo oryginalnego, kremowego.

W bramie przyścienna **kapliczka** - na malutkim cokole figura Pana Jezusa.

Na frontowej ścianie pamiątkowa tablica przypominająca **Antoniego Chruściela i decyzję o wybuchu Powstania**.

Nr 69: **Dom kolonii Lubeckiego**. Mieszkał tu redaktor Ignacy Matuszewski (1891-1946), pracujący w prawniczej "Gazecie Polskiej, późniejszy Minister Skarbu. Jego drugą żoną była Halina Konopacka (1900-1989), mistrzyni olimpijska w rzucie dyskiem w 1928 w Amsterdamie. W ich mieszkaniu, od połowy 1940 ukazywał się biuletyn ECHO, redagowany i powielany przez Kobięcy Oddział AK. Przed wojną mieszkał tu również Jan Józef Lipski (1926-1999) - działacz opozycyjny, polityk, publicysta, historyk literatury polskiej.

Nr 70: **Dom Pocztców**. Powstał w 1929 roku dla pracowników Poczty Polskiej.

Nr 71: **Dom kolonii Lubeckiego**. Powstał w 1930 roku a jego pierwszym właścicielem był profesor Gustaw Andrzej Mokrzycki (1894-1992) - inżynier, propagator i teoretyk lotnictwa, wieloletni wykładowca Politechniki Warszawskiej, twórca samolotu PZL 22. Opublikował kilkadziesiąt prac naukowych, z których najsłynniejsze to ""Opis budowy płatowców: z 258 szkicami w tekście", "Wstępny projekt aerodynamiczny", "Lotniczy elementarz Cz.I i II. Aerodynamika i mechanika lotu",

"Przeszłość, terażniejszość i przyszłość lotnictwa", "Skrzydłata ludzkość", "Teoria i budowa samolotów", "Badanie stateczności samolotu w projekcie wstępnym". Zamieszkał tu w lokalu nr 4 ze swoją żoną Heleną. Na budynku graffiti z wizerunkiem psa czekającego na pana.

Nr 73: **Dom kolonii Lubeckiego.** W podwórzu kapliczka.

Nr 75: **Dom Nauczycieli Szkół Ginnazjalnych.** Powstał w latach 1924-5 dzięki nauczycielom. Później mieszkał tu Karol Irzykowski (1873-1944), o czym informuje tablica pamiątkowa na frontowej ścianie budynku, wmurowana w latach 90-tych XX w.

Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych START.

Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Motorowego.

Nr 77: **Dom Spółdzielni Kontrolerów NIK.** Powstał w 1925 roku, posiada elewacje również od strony ul. Mianowskiego i ul. Rapackiego. Pierwotnie trzypiętrowa kamienica, dziś podwyższona o jedno piętro, zwieńczona została neobarokowym szczytem i dwiema charakterystycznymi kulami na spływach dachu. Zbudowana z pieniędzy pożyczonych przez 24 pracowników NIK w Banku Góspodarstwa Krajowego. Podczas okupacji hitlerowskiej w budynku ukrywali się Stefania Grodzieńska i jej mąż Jerzy Jurandot. Podczas Powstania Warszawskiego budynek zajęli i ograbili członkowie Brygady Kamińskiego, podporządkowanej Rosyjskiej Wyzwoleńczej Armii Ludowej. W spalony uderzyła jeszcze bomba, jednak jego konstrukcja nie została naruszona.

Automobilklub Stołeczny Moto-Auto-Klub MAK. Klub powstał w 1979 roku, zajmuje się sportem samochodowym, motocyklowym, rajdami o profilu turystycznym, sportowym i nawigacyjnym. W klubie działają także ratownicy drogowi. Inne dziedziny to karting, motocykle i cyklotrial.

Nr 79: **Dom mieszkalny Pracowników Ministerstwa Przemysłu i Handlu.** Powstał w roku 1925 wg proj. Teofila Wiśniowieckiego.

Nr 81: **Dom Wspólnoty Mieszkaniowej Urzędników Ministerstwa Przemysłu i Handlu.**

Powstał w 1925 roku za pożyczkę z BGK w wysokości 850.000 na 8%. W nagrodę za regularne spłaty bank obniżył procent na 5, a państwo pozostała część długu zastąpiło w 1933 obligacjami, które miały ulec umorzeniu po 47 latach. W podwórzu wolno stojąca kapliczka - na cokole figura Matki Boskiej. Jednym z jego lokatorów był Jarosław Abramow-Newerly (ur. 1933) dziennikarz, pisarz, poeta, kompozytor. Syn Barbary i Igora, rodowity warszawiak, absolwent filologii polskiej na Uniwersytecie Warszawskim. Jeszcze podczas studiów znalazł się w gronie założycieli Studenckiego Teatru Satyryków (rok 1954), dla potrzeb którego przez piętnaście lat pisał skecze, piosenki a także występował jako aktor. Wówczas też jego teksty pojawiły się na łamach Szpilek a on sam rozpoczął karierę dziennikarską (redaktor naczelny tygodnika Od Nowa, redaktor Walki Młodych, paryski korespondent Tygodnika Polskiego). W 1957 roku związał się z Polskim Radiem najpierw z Redakcją Młodzieżową a następnie z Redakcją Teatru Młodego Słuchacza w Naczelnej Redakcji Audycji Literackich, pełniąc tam obowiązki kierownika. Opublikował liczne powieści (Alianci, Kładka przez Atlantyck, Młyn w piekarni), dramaty (Anioł na dworcu, Derby w pałacu, Duch Atlantydy, Duże jasne, Gęsi za wodą…, Licytacja, Maestro, Pięć minut sławy, Skok przez siebie, Słowik Warszawy), zbiorki tekstów satyrycznych (Co Pan zgłasza, Pan Zdzich w Kanadzie), tomy tekstów publicystycznych (Granica sokoła, Nawiało nam burzę), biograficznych (Patent na życie: niezwykła historia sukcesu Piotra Chomczyńskiego) i wspomnieniowych (Lwy mojego podwórka, Lwy STS-u, Lwy wyzwolone). W niektórych z nich nawiązuje do swojego wieloletniego pobytu w Toronto. Skomponował muzykę do takich piosenek, jak Ballada o Chmielnej, Polka kryminalna, Widzisz mała (wszystkie z repertuaru Aliny Janowskiej), Mówiłam żartem (Iga Cembrzyńska), Okularnicy a znana też jako Piosenka o okularnikach (m.in. Sława Przybylska, Kazimiera Utrata czy Zofia Kucówna) - do wszystkich słowa napisała Agnieszka Osiecka. Jego w całości autorskie piosenki (muzyka i tekst) wykonywali m.in. Bohdan Łazuka (Bohdan, trzymaj się, "Ładny kram, jestem sam) czy wspomniana

już Alina Janowska (Znamy się dobrze, mój stary).

Nr 83: **Budynek Spółdzielni Artystów Plastyków.** Powstał w 1929 roku wg proj. Jana Stefanowicza i szokował swoim wyglądem. Mieszkało tu wielu artystów, w tym Stanisław Jackowski (1887-1951) - rzeźbiarz, absolwent krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, wieloletni prezes Towarzystwa "Rzeźba", twórca m.in. pomnika Jana Kilińskiego, cyklu rzeźb "Tancerka" (wersja z 1927 roku znajduje się w Parku Skaryszewskim), popiersia Jana Kozińskiego (przy Pałacu Myślenickim w Łazienkach Królewskich) . Jego sąsiadem, lokatorem mieszkania nr 40 (w latach 1931-1978, wraz z żoną Zofią) był Aleksander Żurkowski (1892-1978) - rzeźbiarz, pedagog, konserwator rzeźb. Ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie a później Szkołę Sztuk w Warszawie, gdzie kształcił się pod kierunkiem Edwarda Wittiga. Specjalizował się w rzeźbie pomnikowej (liczne popiersia sławnych Polaków, m.in. Józefa Chełmońskiego, Fryderyka Chopina, żeglarza Jana z Kolna, Mikołaja Kopernika, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Adama Mickiewicza, Cypriana Kamila Norwida, Juliusza Słowackiego, Józefa Sowińskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego). W 1947 roku zorganizował Pracownię Rekonstrukcji i Konserwacji Rzeźb Zabytkowych przy Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków w Warszawie (pierwszą tego typu w kraju), jednak już cztery lata później został z niej zwolniony w związku ze swoją legionową przeszłością (w okresie międzywojennym był zwolennikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego). Niektóre z jego dzieł znajdują się dziś w Muzeum Narodowym, w Łazienkach Królewskich oraz w Sali Posiedzeń Sejmu (stalle i trybuna). Do grona lokatorów zaliczali się również Helena Grześkiewicz (1909-1977), jej mąż Lech Waław Grześkiewicz (1913-2012) oraz ich syn Piotr Grześkiewicz (1945-2010) - rodzina artystów plastyków, twórców witraży, fresków, polichromii i monumentalnych dzieł ceramicznych.

Data nadania nazwy: 1890 rok
